

Vergaderjaar 2011–2012

31 839

Jeugdzorg

Nr. 133

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID,
WELZIJN EN SPORT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 oktober 2011

De algemene commissie Jeugdzorg heeft een reactie gevraagd op het Jaarbericht Kinderrechten 2011 van UNICEF en Defence for Children. Met deze brief voldoe ik, mede namens de minister en staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de minister voor Immigratie en Asiel, graag aan dit verzoek.

Het Jaarbericht Kinderrechten 2011

Om alle kinderen in Nederland een goede toekomst te geven, is het belangrijk dat de rechten van kinderen zoals verwoord in het VN-Kinderrechtenverdrag worden nageleefd. Net als in de drie voorgaande rapporten spitst het jaarbericht zich toe op vijf thema's waar kinderrechten in het geding zijn: jeugdzorg, aanpak kindermishandeling, jeugdstrafrecht, vreemdelingenrecht en uitbuiting van kinderen. Per thema is een analyse gemaakt en geeft een deskundigenpanel op basis van een 5-puntenschaal een eindscore. Door de bank genomen geven de deskundigen een 3 voor het gevoerde beleid. Een voldoende dus, met nog ruimte voor verbeteringen. Volgens het jaarbericht dient het belang van het kind (en de mening van kinderen) uitgangspunt te zijn bij de stelselherziening Jeugd. Verdere investeringen in de bekendheid van de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en het terugdringen van de wachtlijsten worden aanbevolen. Ook wordt geadviseerd om te blijven investeren in de preventie van kindermishandeling. Verder geeft het rapport aanbevelingen op het gebied van jeugdstrafrecht, vreemdelingenrecht en uitbuiting van kinderen. Hieronder volgt een reactie op de belangrijkste aanbevelingen uit het Jaarbericht.

Kinderrechten basis jeugdbeleid

Ik heb met waardering kennis genomen van het Jaarbericht Kinderrechten 2011 en van de inspanningen van UNICEF en Defence for Children voor kinderrechten. Kinderrechten zijn de basis van het jeugdbeleid. Het is

belangrijk als kinderrechtenorganisaties en ook de dit jaar aangetreden Kinderombudsman de bekendheid in Nederland met kinderrechten vergroten en aandacht vragen voor situaties waar schendingen van kinderrechten mogelijk in het geding zijn.

Graag heb ik daarom op vrijdag 16 september jl. de Troonrede van de jeugd in ontvangst genomen tijdens de door UNICEF en Defence for Children georganiseerde Kleine Prinjesdag in aanwezigheid van een groot aantal kinderen, leerkrachten en een aantal leden van uw Kamer. Kinderen moeten gezond en veilig kunnen opgroeien, zich ontwikkelen en meedoen aan onze samenleving. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind verplicht landen om kinderen alle ruimte te bieden zich te ontwikkelen en te participeren. Ik onderstreep graag het belang van jeugdparticipatie. Dat doe ik door ook dit jaar de Jong Lokaal Bokaal uit te reiken aan een gemeente die het beste vorm geeft aan jeugdparticipatie. Participatie is een eerste verantwoordelijkheid van gemeenten, maar ik vervul graag een voorbeeldfunctie door met regelmaat met jongeren en jongerenorganisaties in gesprek te gaan en ze te betrekken bij mijn beleid. Een mooi voorbeeld daarvan is het jaarlijkse Nationale Jeugddebate in de Tweede Kamer. Een ander voorbeeld is dat ik me oriënteer op de vorm en inrichting van het herdenken van de Tweede Wereldoorlog (WOII). Ook de visie van jeugd speelt hierbij een grote rol. Afgelopen maand augustus brachten zeven Poolse jongeren en hun leraar uit Wlodawa, nabij het voormalige vernietigingskamp Sobibór, een bezoek aan Nederlandse jongeren om ideeën uit te wisselen over het herdenken van WOII en betrokkenheid van de jeugd daarbij. In dat kader sprak ik zelf ook met deze jongeren.

Kinderen hebben recht op een goede opvoeding. De belangrijkste taak hiervoor ligt bij de ouders. Kinderrechten zijn het best gediend bij een beleid dat uitgaat van kansen en mogelijkheden. We stimuleren dat jongeren hun talenten goed gebruiken. Maar als kinderen zorg nodig hebben, moet deze adequaat en tijdig worden geleverd. Hierbij zijn nog verbeteringslagen mogelijk. In het Regeerakkoord is daarom een ingrijpende wijziging van het jeugdstelsel afgesproken. Het kabinet wil de zorg voor jeugd zo inrichten dat deze de participatie van jongeren en ouders optimaal ondersteunt. De zorg voor jeugd moet laagdrempeliger, integraler en efficiënter worden. Alle zorg voor de jeugd die nu nog valt onder het Rijk, de provincies, de AWBZ en de Zvw komt daarom onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Door decentralisatie naar gemeenten komen de budgetten in één hand en ontstaan in de uitvoering meer mogelijkheden voor preventie, integrale ondersteuning en afstemming met school en werk.

Ouders moeten met hun opvoedvragen laagdrempelig terecht kunnen bij de CJG's. Het is belangrijk dat CJG's zijn verbonden met voorzieningen als kinderopvang, buitenschoolse opvang, sport, jeugdwerkzorg en dergelijke. Investeren in de kwaliteit en het samenspel van deze voorzieningen draagt bij aan een positief opgroei- en opvoedklimaat waarin alle jeugdigen goed gedijen. Organisaties van cliënten zullen nauw betrokken worden in de transitie naar het nieuwe stelsel. De stelselwijziging betreft een omvangrijke reorganisatie van de hele jeugdsector. Het kabinet zal daarom de gemeenten ondersteunen in het transitietraject naar het nieuwe stelsel. Het kabinet vindt het belangrijk dat gemeenten kinderen en hun ouders nauw betrekken bij de invulling van het gemeentelijk jeugdbeleid.

Ik ben als staatssecretaris van VWS het eerste aanspreekpunt in het kabinet voor het jeugdbeleid. Op mijn initiatief worden onder andere de effecten van maatregelen die de positie van kinderen raken, in nauwe afstemming uitgewerkt tussen de betrokken departementen. Afstemming vindt plaats in periodiek bewindsliedenoverleg van VWS, SZW, OCW, VenJ en BZK. Met dit zogenoemde «magenta-overleg» – de kleur van het voormalig programmaministerie voor jeugd en gezin – wordt voortge-

bouwd op de impuls die het programmaministerie heeft gegeven aan de interdepartementale samenwerking voor jeugd.

Aanpak kindermishandeling

Het aanpakken van geweld in afhankelijkheidsrelaties is een speerpunt van het kabinet. Het kind staat hierin centraal. De kwetsbaarheid van kinderen en de afhankelijke positie waarin zij verkeren, maakt dat specifieke aandacht voor kinderen nodig blijft. Steeds wordt duidelijker dat slachtoffers van geweld terecht kunnen komen in een spiraal van geweld die van generatie op generatie wordt doorgegeven. Slachtoffers worden daders. Ervoor zorgen dat deze spiraal wordt doorbroken, kan een halt toeroepen aan het doorgeven van geweld. Het aanpakken van kindermishandeling, met aandacht voor slachtoffer en dader, is daarom ook cruciaal in de brede aanpak van geweld.

Door misstanden eerder te signaleren en mishandeling te melden, kan het geweld worden gestopt en krijgen slachtoffers sneller bescherming en hulp. Er is ook dit jaar veel geïnvesteerd in de aanpak van kindermishandeling. Veel professionals hebben trainingen gevolgd om beter in staat te zijn signalen te herkennen en actie te ondernemen. Er is een onderzoek gestart naar de aandacht voor kindermishandeling en huiselijk geweld in opleidingen van professionals. Wanneer het werken met een verplichte meldcode wettelijk is geregeld vanuit de Wet verplicht meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, zal de signalering naar verwachting nog verder verbeteren. Dit jaar is onder de noemer «Zet de Meldcode op de Agenda» eind april 2011 een voorlichtingscampagne gericht op professionals van start gegaan.

In juni en juli 2011 is de publiekscampagne aanpak kindermishandeling gevoerd en de signalentest gelanceerd om mensen bewust te maken van signalen die kunnen duiden op kindermishandeling en duidelijk te maken welke actie men kan ondernemen. De publiekscampagne wordt dit najaar herhaald. Naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid wordt samen met de veldpartijen gewerkt aan het herkennen van letsel bij een vermoeden van kindermishandeling (forensisch-medische kennis) en het verbeteren van de informatie-uitwisseling. De acties die de komende jaren worden ingezet om kindermishandeling te bestrijden, komen in het nieuwe actieplan aanpak kindermishandeling dat najaar 2011 gereed is.

Het strafrecht is de stok achter de deur om kindermishandeling te doen stoppen. Hiervoor is het van belang dat er melding wordt gedaan bij de politie, zowel door het slachtoffer, de familie of andere bekenden alsook door professionals.

Met het onlangs opgeleverde «Protocol Kindermishandeling» van de Bureaus Jeugdzorg (incl. AMK), Politie en het Openbaar Ministerie wordt dit gestimuleerd. Door een verbeterde samenwerking tussen jeugdzorg en justitie zal bij een vermoeden van kindermishandeling, vaker zowel vanuit hulpverlenings- als strafrechtsperspectief worden gehandeld. Ook bij de inzet van het strafrecht dient het belang van het kind te prevaleren. Vergelding door middel van een gevangenisstraf dient veelal samen te gaan met hulpverlening. Het wetsvoorstel «voorwaardelijke sancties»¹, dat momenteel ter behandeling in de Eerste Kamer ligt, zal de inzet van bijzondere voorwaarden, waaronder zorgvoorwaarden, stimuleren. Op deze wijze kan in strafrechtelijk kader gericht gewerkt worden aan gedragsverandering.

¹ Eerste Kamer 2010–2011, 32 319, nr. A.

Jeugdstrafrecht

Het kabinet begrijpt de zorg van de kinderrechtenorganisaties. Naar de mening van het kabinet moet daar waar jongeren grenzen overschrijden, duidelijk worden opgetreden. Uitgangspunt hierbij is het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht. Het kabinet heeft naast de belangen van jeugdige delinquenten ook nadrukkelijk oog voor de belangen van de slachtoffers en van de samenleving die met deze jeugdige daders wordt geconfronteerd. Het gaat immers vaak ook om de belangen van jeugdige slachtoffers.

Aangezien de overgang tussen het jeugdstrafrecht en het volwassenenstrafrecht in de praktijk vaak als te rigide wordt ervaren, is het kabinet van plan voor de groep 15- tot 23-jarigen een speciaal adolescentenstrafrecht in te voeren. Niet in de vorm van een apart hoofdstuk in het Wetboek van Strafrecht, maar door een vloeiender overgang mogelijk te maken tussen het jeugdstrafrecht en het volwassenenstrafrecht. Dit biedt de mogelijkheid beter maatwerk te leveren met betrekking tot de jeugdige. Het gaat dan om maatregelen die goed zijn afgestemd op de ernst van het delict, de mate van verharding van de dader en de onderliggende problematiek. In de brief van de staatssecretaris van VenJ over het adolescentenstrafrecht die 25 juni 2011 is verzonden aan uw Kamer¹, wordt hier verder op ingegaan.

Op het gebied van de tijd die gemoeid is met de afwikkeling van strafzaken, zijn de afgelopen jaren in het kader van het programma Aanpak Jeugdcriminaliteit forse stappen gezet. Bij de werkprocessen van de verschillende partners is gekeken, waar versnelling kon worden gerealiseerd. De best practices op dit terrein zijn nu landelijk breed ingevoerd. Momenteel wordt ook het traject van hoger beroep nauwkeurig in kaart gebracht, om te zien hoe ook daar versnelling kan worden aangebracht.

Vreemdelingenrecht

Uitgangspunt van het toelatingsbeleid is dat er zo snel mogelijk duidelijkheid moet worden geboden aan asielzoekers over de uitkomst van hun verblijfsaanvraag en dat het stapelen van procedures moet worden tegengegaan. Het is niet alleen voor volwassenen, maar ook voor kinderen van groot belang hen snel te laten weten wat hun perspectief is: verblijf in Nederland of daarbuiten.

Onrechtmatig verblijf moet worden ontmoedigd. De minister voor Immigratie en Asiel heeft de Kamer bij brief van 8 juli 2011 geïnformeerd over zijn voornemens².

Het uitgangspunt bij de opvang van kinderen is dat het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) zorg draagt voor een veilige omgeving waarin kinderen zich zoveel mogelijk kunnen ontwikkelen. Dat betekent dat asielzoekers en hun kinderen in de leerplichtige leeftijd toegang hebben tot gezondheidszorg en dat kinderen altijd recht hebben op onderwijs. De asielopvang in Nederland is op basis van bestaande wet- en regelgeving van een goed niveau en voldoet aan Europese en internationale normen. Ik verwijs hierbij naar de reactie van de minister voor Immigratie en Asiel op het rapport «Kind in het centrum: kinderrechten in asielzoekerscentra» van o.a. UNICEF³. Veel van deze aanbevelingen zijn al staande praktijk of worden gerealiseerd in de uitvoering van het project «Kind in de Opvang».

¹ Tweede Kamer 2010–2011, 28 741, nr. 17.

² Tweede Kamer 2010–2011, 19 637, nr. 1435.

³ Tweede Kamer 2010–2011, 19 637, nr. 1406.

Uitbuiting en kinderhandel

In 2010 is uw Kamer in reactie op de motie van het lid Langkamp geïnformeerd over de stand van zaken rond preventie, hulp en opvang van slachtoffers van loverboys. Het in de brief aangekondigde onderzoek naar de aard en omvang van de problematiek van slachtoffers van loverboys is inmiddels gestart. Uw kamer wordt over de uitkomsten naar verwachting eind 2011 geïnformeerd.

In tegenstelling tot wat in het Jaarbericht wordt verondersteld, heeft de Task Force Aanpak Mensenhandel ook veel aandacht voor minderjarige slachtoffers van mensenhandel. Zo is de aanpak van loverboys een prioriteit van de Task Force. Deze prioriteit komt onder meer tot uitdrukking in de ontwikkeling van nieuwe methodes om loverboys aan te pakken door (onder meer) de inzet op «social media».

Minderjarige vreemdelingen van wie aanwijzingen zijn dat zij slachtoffers zijn van mensenhandel en die met de autoriteiten meewerken aan de vervolging van de daders kunnen een beroep doen op de B9 regeling. Minderjarige slachtoffers van mensenhandel krijgen een permanente verblijfsvergunning wanneer de strafzaak leidt tot veroordeling van de dader of indien deze langer duurt dan drie jaar. De B9 vergunning geeft de houders toegang tot voorzieningen en opvang en begeleiding.

Voorts kunnen minderjarige vreemdelingen, van wie slachtofferschap wordt aangenomen maar die niet in staat zijn om met de autoriteiten mee te werken, in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning wegens klemmende redenen van humanitaire aard. Dit geldt indien er sprake is van een ernstige bedreiging en of een medische of psychische beperking. Indien na een jaar nog dezelfde acute situatie bestaat krijgt de vreemdeling een permanente verblijfsvergunning. Overigens kunnen minderjarige vreemdelingen, ongeacht of zij slachtoffer zijn van mensenhandel, een beroep doen op de tijdelijke verblijfsregeling voor minderjarige vreemdelingen.

Aanpak Kinderporno

Het beeld over de aanpak van kinderporno wordt zoals het Jaarbericht ook zelf aangeeft zwaar ingekleurd door de afschuwelijke misbruik- en kinderpornozaak in Amsterdam. De Amsterdamse zedenzaak is katalysator om de aanpak van kinderporno te verbeteren en te intensiveren, onder regie van de Task Force Aanpak Kinderporno. Het ministerie van VenJ heeft de regie genomen om te komen tot resultaatgerichte landelijk aanpak van kinderporno, door uitbreiding van de capaciteit, het in de praktijk verleggen van de focus naar aanpak vervaardigers, verspreiders en hulp aan slachtoffers. Uw Kamer is hierover bij brief van 10 juni 2011 door de minister van VenJ geïnformeerd¹.

De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. L. L. E. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner

¹ Tweede Kamer 2010–2011, 32 500 VI, nr. 106.